

انسان جهاد کشاورزی استان کرمان

انگاه کبک کاوس

بررسی میزان شیوع هیداتیدوزیس کبدی و ریوی در شتران کشتار شده در کشتارگاه های استان

گلستان در سالهای ۸۴-۱۳۸۲

رضا راه چمنی^{۱*}، یوسف مصطفی لو^۱

۱: استادیار گروه علوم دامی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه گنبد کاووس

*E-mail: r_rahchamani@yahoo.com

چکیده

از جمله بیماریهای انگلی با اهمیت هیداتیدوزیس می باشد که در اثر آلودگی با مرحله نوزادی اکینوкокوس گرانولوزیس ایجاد می شود. گوشتخواران میزبان نهایی و سایر حیوانات میزبان واسط این انگل هستند. شتر هم به عنوان یک میزبان واسط می تواند آلوده شده و کیست های انگل در اندام های مختلف تشکیل شود. هدف این مطالعه تعیین میزان آلودگی کبد و ریه شتران کشتار شده در استان گلستان طی سالهای ۸۴-۱۳۸۲ به کیست هیداتید بود در این مطالعه لاشه ۱۳۲۴ شتر کشتار شده در کشتار گاههای شهر های مختلف استان گلستان طی سالهای ۸۴-۱۳۸۲ مورد بازرسی قرار گرفتند و آلودگی کبد و ریه به کیست هیداتید مورد توجه قرار گرفت. با بازرسی لاشه ۱۳۲۴ شتر میزان شیوع هیداتیدوزیس کبدی ۸/۹٪ و ریوی ۱۸/۷٪ بدست آمد.

واژگان کلیدی: شتر، هیداتیدوزیس کبدی، هیداتیدوزیس ریوی

مقدمه

بیماریهای مختلفی از جمله آلودگی های انگلی می توانند موجب کاهش فرآورده های دامی شوند از جمله بیماریهای انگلی با اهمیت هیداتیدوزیس می باشد که در اثر آلودگی با مرحله نوزادی اکینوкокوس گرانولوزیس ایجاد می شود. هیداتیدوزیس یکی از بیماریهای عفونی مشترک انسان و دام در ایران و بخصوص در مناطقی است که هنوز دامهای اهلی بطور سنتی کشتار شده و ضایعات کشتارگاه به سهولت در دسترس سگ و سایر گوشتخواران قرار می گیرند. هیداتیدوزیس در انسان و بسیاری از حیوانات اهلی از جمله شتر رخ می دهد (۲). این بیماری از عوامل آلودگی انگلی

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، معاونت پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تحقیقات علوم دامی ایران، ۱ نهمین همایش شتر ایران،

جدول ۲- تعداد شتران کشتار شده و درصد کبد و ریه های مبتلا به کیست هیداتید در کشتارگاه های استان گلستان به تفکیک شهرستان طی

سالهای ۸۴-۱۳۸۲

شهرستان	تعداد شتر کشتار شده	درصد کبد های مبتلا به کیست هیداتید	درصد ریه های مبتلا به کیست هیداتید
آق قلا	۱۰۳۳	٪۱/۵	٪۸
بندر ترکمن	۱۸	۰	۰
گنبد	۲۰۶	٪۳۱/۵	٪۶۲/۶
مراوه تپه	۴	٪۵۰	٪۵۰
علی آباد	۱۱	٪۱۸/۱	٪۳۶/۳
کلاله	۵۱	٪۶۴/۷	٪۵۸/۸
گالیکش	۱	۰	۰
بندرگز، خان ببین، رامیان، فاضل آباد، کردکوی، گرگان، گمیشان	۰	۰	۰

همانطور که مشاهده می شود کمترین آلودگی در شهرستان بندر ترکمن و بیشترین آلودگی در کلاله و گنبد وجود دارد

بحث

هیداتیدوزیس یک بیماری زئونوز مهم در کشورهای خاورمیانه و مدیترانه ای است. مطالعات در نواحی مختلف ایران نشان می دهد که ایران یک ناحیه اندمیک یا هیپراندمیک از نظر این بیماری است. اکثر جمعیت شتر ایران در استانهای شرقی شامل خراسان، کرمان، سیستان و بلوچستان و یزد زندگی می کنند که جزء نواحی گرم و خشک یا نیمه خشک بوده و از نظر آب و هوایی شرایط کمتر مساعدی برای بقای طولانی تخم اکینوкокوس دارند. اطلاعات مربوط به شیوع هیداتیدوزیس در شتر و سایر میزبانان واسط شاخص معتبری از وسعت آلودگی محیط به تخم دفع شده از گوشتخواران است. مطالعات مولکولی نشان می دهد در ایران حداقل ۲ سویه مشخص اکینوкокوس گرانولوسوس به نامهای سویه گوسفندی و شتری وجود دارند هر چند مطالعات در سایر نقاط جهان نشان می دهد که انسان به سویه شتری مبتلا نشده

معاونت ملی و فناوری ریاست جمهوری، معاونت پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تحقیقات علوم دامی ایران، ۱ نهمین همایش ملی شتر ایران،

یا به ندرت مبتلا می شود ولی تحقیقات انجام شده در ایران آلودگی انسان با سویه شتری را نشان داده و شتر می تواند مخزن هیداتیدوزیس انسانی باشد و در ایران چرخه زندگی سویه گوسفندی و شتری همپوشانی دارند(۲).

در این مطالعه کمترین و بیشترین میزان شیوع هیداتیدوزیس در شتران کشتار شده در بندر ترکمن و کلاله دیده شد گزارش نشدن هیچ موردی از هیداتیدوزیس در شهرستان بندر ترکمن می تواند به علت تعداد کم شتران کشتار شده در این شهرستان باشد و مطالعه دیگری با تعداد بالاتری از شتران کشتار شده برای تعیین دقیق شیوع این بیماری لازم است. در شهرستان کلاله و گنبد شیوع بیشتری از هیداتیدوزیس نسبت به سایر شهرستان ها مشاهده شد که مطالعات بیشتر برای درک دلایل قطعی این تفاوت ضروری است.

شیوع استانی هیداتیدوزیس در این دوره ۳ ساله سیر تقریباً صعودی داشت و میزان شیوه هیداتیدوزیس کبدی ۸/۹٪ و ریوی ۱۸/۷٪ بدست آمد که از شیوع گزارش شده از بعضی استانها کمتر است.

در مطالعه احمدی شیوع هیداتیدوزیس در شتران کشتار شده در ۵ نقطه از ایران ۳۵/۲٪ بود که بیشترین آن مربوط به اصفهان ۵۹/۳٪ و کمترین ۲۵/۷٪ در استان کرمان بود. از نظر توزیع اندامی محل غالب کیست ها ریه بود ۴۹٪ شتران کیست هیداتید فقط در ریه، ۳۰٪ در کبد و ریه و ۱۴/۶٪ فقط در کبد و ۶٪ در سایر اندام ها داشتند، و تعداد کیستها در دامهای آلوده ۴۸-۱ بود و اکثر شترها ۵-۱ کیست داشتند و ۲۱/۹٪، ۱۱/۶٪ و ۵/۶٪ شترهای آلوده به ترتیب ۱۰-۶، ۲۰-۱۱ و ۲۱ یا بیشتر کیست داشتند و رابطه مستقیمی بین تعداد و شدت آلودگی و سن شتر بود(۲).

در سایر کشورها نیز اعداد متفاوتی در مورد شیوع هیداتیدوزیس اعلام شده است. در مطالعه ای در عربستان شیوع کیست هیداتید در شتر ۳۲/۸۵٪ اعلام شد(۵). در تحقیق ابراهیم و کرایج در لیبی شیوع هیداتید ۴۸٪ و بیشترین اندام درگیر ریه(۴/۸۵٪) و سپس کبد(۳۳٪) بود(۶). در مطالعه هاریدی و همکاران در مصر در یک دوره ۵ ساله (۲۰۰۵-۲۰۰۰) شیوع هیداتیدوزیس در مصر ۲/۵۳٪ اعلام شد(۴). در مطالعه قاسم و دورا شیوع هیداتیدوزیس در لیبی ۳/۶۲٪ اعلام شد(۷).

در مطالعه ای در اتیوپی ۳۰/۸۰٪ شتران کشتار شده در ریه کیست هیداتید داشتند و بیشترین تعداد کیستهای هیداتید در لوبهای کودال ریه دیده شد(۳).

هر چند در ایران بطور معمول ریه و کبد شتران کشتار شده استفاده نمی شود اما این اندامها برای تغذیه سگ و سایر گوشتخواران استفاده می شود و علاوه بر آن بازرسی دقیق و کامل ریه و سایر اندامهای شتران کشتار شده طی بازرسی سریع گوشت معمولاً انجام نمی شود. و این موارد خطر انتقال هیداتیدوزیس را افزایش داده و تهدیدی برای سلامت شتر

انسان جهاد مشاورتی انسان کلماتان

انگاه کتب کاوش

۲۸ فروردین ۱۳۹۳ - دانشگاه گنبد کاووس

و همچنین بهداشت عمومی است. شتر نقش مهمی در انتقال اکینوкокوکوس گرانولوسوس در ایران داشته و در هر برنامه کنترل توجیه به سیکل شتر-سگ ضروری است.

منابع:

- ۱- یخچالی، م. و غرقی، ب. (۱۳۸۵): بررسی شیوع هیداتیدوزیس در نشخوارکنندگان کشتار شده در شهرستان بانه (استان کردستان) در سال ۱۳۸۰، مجله دامپزشکی ایران، سال دهم، شماره ۲۲: ۸۸-۹۵
2. Ahmadi NA.(2005):Hydatidosis in camels (*Camelus dromedarius*) and their potential role in the epidemiology of *Echinococcus granulosus* in Iran, *J of Helminthol*, Jun;79(2):119-25
3. Bekele ST(2008): Gross and microscopic pulmonary lesions of camels from Eastern Ethiopia,*Trop Anim Health Prod*. Jan;40(1):25-8
4. Haridy FM and et al.(2006): Hydatidosis granulosus in Egyptian slaughtered animals in the years 2000-2005 *J Egypt Soc Parasitol* Dec;36(3):1087-100.
5. Ibrahim MM.(2010): Study of cystic echinococcosis in slaughtered animals in Al Baha region, Saudi Arabia: interaction between some biotic and abiotic factors. *Acta Trop*. Jan;113(1):26-33.
6. Ibrahem MM, Craig PS.(1998): Prevalence of cystic echinococcosis in camels (*Camelus dromedarius*) in Libya. *J of Helminthol* ,Mar;72(1):27-31.
7. Kassem HH, Gdoura NK(2006): Hydatidosis in camels (*Camelus dromedarius*) slaughtered at Sirt Abattoir, Libya, *J Egypt Soc Parasitol*, Aug 36:1-10.